

Område av riksintresse för friluftsliv i Västra Götalands län

Namn: Änggårdsbergen, Slottskogen, Fässbergsdalen	Datum: 2017-05-12
☒ Befintligt riksintresse, texten omarbetad ☐ Befintligt riksintresse, texten är fortfarande relevant ☐ Den gamla gränsdragningen OK ☒ Den gamla gränsdragningen ska revideras ☒ Förslag på nytt riksintresse, utökning ☒ Förslag i Program för tätortsnära natur - Göteborg	Områdesnummer: FO 47
Kommun: Göteborg och Mölndal	Kommunnummer: 1480; 1481
Riksintresset berör flera kommuner: Göteborgs och Mölndals berörs av riksintresseområdet vilket kräver mellankommunala överväganden och samordning för att säkra områdets värden.	
Area: 646 ha, varav 637 ha land och 9 ha vatten.	
Huvudkriterier: <ul style="list-style-type: none">• Områden med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och kulturmiljöer.• Områden med särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.	
Stödskriterier: <ul style="list-style-type: none">• Intresseväckande natur med intressant flora och geologi• Intresseväckande kulturvärden• Tilltalande landskapsbild med goda utblickar över sjö-, skogs- och stadslandskap• Mångsidighet• Omväxling (variation i fråga om topografi, fördelning mark/vatten, vegetation, kulturprägel med mera)• Området har sällsynta växter och djur• Lämplig terräng med variationsrik topografi• Markerade leder och informationsskyltar• Förekomst av brukningsvägar, stigar, vandringsleder med mera• Möjligheter att komma till och in i området samt vistas i eller i anslutning till området, exempelvis kommunikation (förekomst eller möjlighet) till och från ett område (buss, bil, tåg, båt, cykel)• Tätortsnära• Förekomst av anläggningar eller service, så som toalett, sopsortering, parkering, eldstäder, lägerplatser, vindskydd och så vidare.	

Friluftaktiviteter:

Exempel på aktiviteter är vandring, naturstudier, natur- och kulturupplevelser, strövande, promenader, löpning, terrängcykling, cykling, picknick, ridning, geocaching, orientering, stavgång, bär- och svamplockning, fågelskådning, tältning.

Beskrivning av områdets värden:

Änggården utgör ett helt obebyggt och relativt stort område som på alla håll är omgivet av storstadsbebyggelse. Härigenom får området ett speciellt värde som storstadslunga. Tillgången och närheten till Göteborgs Botaniska trädgård med attraktiva trädgårdsanläggningar, välkända även internationellt, lockar också långväga besökare.

Genom sin utomordentligt goda tillgänglighet med entréer från flera håll är området mycket frekventerat och ett omtyckt strövområde även av turister och besökare långväga ifrån. Kopplingen till Göteborgs Botaniska trädgård utgör ytterligare en viktig faktor då det gäller kombinationen friluftsliv - naturstudier. Göteborgs botaniska trädgårds arboretum samt naturpark ingår i området och ger ytterligare positiv dimension till naturupplevelsen.

Området har särskilt goda förutsättningar för positiva naturupplevelser. Ett väl utbyggt stigsystem ger särskilt goda förutsättningar för strövande för det stora antalet besökare varje år.

Slottskogen med sina dammar, stora gräsytor, omväxlande med trädklädda partier, är en mycket välbesökt park som föreslås ingå i riksintresset. Slottskogen används för en mängd olika friluftaktiviteter som sport, friskvård, lekar, grillning, utflykter för skolor, konserter med mera, och hyser bland annat en djurpark och flera utsiktsplatser.

Söderut utökas området med Fässbergsdalen för att säkerställa ett grönt stråk mellan Änggårdsbergen och Sandsjöbackaområdet. Geografisk avgränsning har här gjorts i samråd med kommunen.

Förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden:*1. Åtgärder för att bevara områdets värden:*

För att bevara områdets värden för friluftslivet krävs landskapsvårdande insatser i områden som växer igen och av kulturhistoriskt intressanta områden, exempelvis bränning av ljunghed och friställning av gamla grova ädellövträd. Vidare krävs kontinuerligt underhåll av stigar, ledmarkeringar och skyltar. Insatser kan behövas för att avvärja konflikter mellan exempelvis cyklister och gående.

2. Åtgärder som påtagligt kan skada områdets värden:

Alla former av ingrepp i naturskogen bör undvikas och omfattande avverkningar bedöms medföra påtaglig skada. Dikning och dränering av våtmarkerna skadar värdena. All form av exploatering skadar natur- och friluftsvärden. Brist på hävd i bland annat ljunghedar kan skada naturvärden genom ökad igenväxning.

3. Utveckling av områdets värden:

Naturinformationen kan med fördel vidareutvecklas för området.

Noggranna avvägningar behövs för utveckling av verksamheter i kanten på Slottskogen. Utökning av naturreservatet Änggårdsbergen kommer att förstärka områdets natur- och friluftsvärden. Vid översyn av befintliga naturreservatet och framtagande av skötselplan kommer friluftsanläggningar att ses över/kompletteras/utvecklas.

Planering och säkerställande:

I området finns naturreservaten Högsbo pegmatitbrott och Änggårdsbergen. Strandskydd.

I kommunernas översiktsplaner betonas bevarandet av riksintressenas värden.

En utökning av naturreservatet Änggårdsbergen har föreslagits i programmet för skydd av

tätortsnära naturområden 2003. Även beslutet för det befintliga naturreservatet Änggårdsbergen ska ses över och kompletteras med en skötselplan.

Områdets huvuddrag:

Änggårdsbergens naturreservat är ett stort grönstråk som sträcker sig mellan Eklanda i Mölndal till Botaniska trädgården i Göteborg. Det är ett höglänt, bergigt område med omväxlande natur som ljunghed, myrmarker, dammar, barrskog och naturskogslika lövskogar. Här finns sällsynta arter av växter, insekter, grod- och kräldjur samt ett rikt fågelliv.

Detta är ett av stadens viktigaste tätortsnära strövområden med många olika naturtyper, inte minst i form av de randzoner och brynmiljöer som finns mellan lövskogar och odlingsmarker. Det skapar förutsättningar för rika naturupplevelser. I området finns ett nät av stigar, vilket gör det lätt att ta sig fram. En del av dessa är anpassade till rullstol och barnvagn. Ett par ställen med vindskydd och anordnade grillplatser finns i området.

Änggårdsbergen är ett mycket välbesökt och omtyckt strövområde i direkt anslutning till bostadsområden både i Göteborg och i Mölndal. Från bergen har man vida utblickar över landskapet, med stadsbebyggelsen och havet som skymtar i bakgrunden. Området används i undervisning och forskning av skolor och universitet. Änggårdsbergen är ett typiskt västsvenskt kustnära hed- och hedskogslandskap. I dalgångarna ligger många sjöar, kärr och bäckar. Höjderna utgörs av hållmarker med tunt moräntäcke. Skogarna är varierande med vindpinad ekkratt, hållmarkstallskog, björkrika fukthedar och ljunghedar samt dalarnas ek-, björk- eller blandtallskog. Området tillför bland annat delar med rikare lövskogar och bryn. Dessa delar är rika på både vilt och fåglar och har sannolikt stor betydelse för förekomsten av många av dessa inom Änggårdsbergen. I lövskogarna finns fåglar som stenknäck, näktergal, bivråk, kattuggla, mindre hackspett och gröngöling.

Inom området finns många fornminnen med bland annat gravrösen och stensättningar från bronsåldern.

I den norra delen ligger Slottsskogen som är en naturskön park med slingrande vägar upp för tre höjder. I den norra delen finns parkens högsta punkt där du kan njuta av en vidsträckt utsikt över Göteborg. I parken finns såväl klippta gräsmattor och asfalterade gångstråk som vanlig naturskog. Här kan du ströva omkring på stigar bland inhemska träd som lind, bok, lönn och olika sorters ek. Vissa träd är upp mot 300 år gamla. Runt Björngårdsvillan finns många exotiska träd och buskar planterade. Särskilt känd är den lummiga Azaleadalen.

Kontrasterna mellan anlagd park och naturlig skog kan även märkas av i djurlivet i Slottsskogen. I djurparken finns kronhjort och älg och utanför finns vilda rådjur. I parken finns ett rikt fågelliv med koltrastar, ringduvor och en och annan kattuggla. De många dammarna lockar till sig olika häckande och rastande våtmarksfåglar. Det finns många vattendrag med grodor och ovanliga salamandrar. Parken är också flitigt använd för konserter och olika evenemang under stora delar av året.

Områdets avgränsning:

En utökning i norr och i söder föreslås. Gränsen har ändrats så att den till viss del följer riksintresset för naturvård. Hela Slottsskogen togs med genom att gränsen för riksintresse kultur följdes till följd av det tätortsnära läget och tillgängligheten. Lilla Änggården har också inkluderats. Vidare ingår Fässbergsdalen där gränsdragningen i huvudsak följer kommunens avgränsning i den fördjupade översiktsplanen för den här delen av kommunen. Trafikverket utreder också möjligheten att anlägga en ekodukt över den livligt trafikerade Söderleden.

Andra riksintressen som berörs:

RI Naturvård: Änggårdsbergen, NRO14155.

RI Kulturmiljövård: Änggården-Botaniska-Slottskogen, KO2.07;

Övrigt underlag:

DEN TÄTORTSNÄRA NATUREN I GÖTEBORGSREGIONEN - Program för skydd av tätortsnära naturområden , Regeringsuppdraget om tätortsnära områden av särskilt värde för friluftsliv och naturvård. Rapport 2003, Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Referenser:

Forshufvud, U. 1962. Berggrund och mineraljord i Göteborgs Botaniska Trädgårds Arboretum. Acta Horti Gotob 25:3
Göteborgs kommun 1979. Natur- och kulturvårdsprogram för Göteborg.
Göteborgs kommun. 2009. Översiktsplan.
Göteborg – Majorna OK. www.gmok.se
Lundegård, P. H. 1958. Göteborgstraktens berggrund. SGU, ser. C nr 553.
Länsstyrelsen Västra Götaland. 2003. Den tätortsnära naturen i Göteborgsregionen. Program för skydd av tätortsnära naturområden. Regeringsuppdraget om tätortsnära områden av särskilt värde för friluftsliv och naturvård. November 2003. Rapport 2003:53
Munthe, H W., Johansson, H E. & Sandgren, H R. 1924. Göteborgstraktens geologi.
Mölnadal kommun. 2006. Översiktsplan.
Mölnadal stad och Göteborgs botaniska trädgård. Naturreservat i Västra götaland län. Änggårdsbergen. Naturcentrum AB.
Olsson, O. 1964. Mark och naturlig vegetation i Göteborgs Botaniska Trädgårds skyddsområde. Acta Horti Gotob 27:4
Sandgren, H R. & Johansson, H E. 1931. Beskrivning till kartbladet Göteborg SGU Aa 173. Skrifter utgivna till Göteborgs stads 300-årsjubileum.

Förutsättningar att behålla upplevelsevärden

Nedan följer exempel på åtgärder och verksamheter som kan skada värdena för friluftslivet:

- friluftslivsverksamheter som påverkar eller skadar naturvårdsvärden som utgör en del av motivet för att området är av riksintresse för friluftslivet (ridning på känsliga marker, motordriven verksamhet och högt besöksstryck m.m.)
- olika former av markexploatering.
- Exploatering (bostadsbebyggelse/permanent eller fritidshusbebyggelse, industrianläggningar, vindkraft)
- Bulleralstrande verksamheter (överflygning med motordrivna flygplan på låg höjd med mera)
- Barriärskapande verksamheter (vägbyggen)
- Negativ visuell påverkan etc (telemaster, kraftledningar och vindkraftverk)
- Slitage och nedskräpning från friluftaktiviteter
- Skogsavverkning